

УДК 347.615-055.62 : 37

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2018.32.149581>

В. І. Труба, канд. юрид. наук, професор, Заслужений юрист України
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Декан економіко-правового факультету
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

ВИКОНАННЯ БАТЬКАМИ ОBOB'ЯЗКУ З УТРИМАННЯ ПОВНОЛІТНЬОЇ ДИТИНИ, ЯКА ПРОДОВЖУЄ НАВЧАННЯ

Стаття присвячена виконанню батьками обов'язку з утримання дитини, яка досягла повноліття, але продовжує навчатися. Обґрунтовується, що батьки, в тому числі і ті, що позбавлені батьківських прав повинні надавати матеріальну допомогу своїм дітям, якщо ті навчаються до досягнення ними двадцяти трьох років.

Ключові слова: сімейне право, діти, аліменти, право на утримання, обов'язок батьків.

Постановка проблеми. Останнім часом виникають випадки оскарження особами, які позбавлені батьківських прав, вимог щодо сплати ними додаткових витрат на дитину, яка навчається. Це пов'язано з тим, що за останні декілька років в Україні були внесені зміни до сімейного законодавства, які посилюють відповідальність батьків за несвоєчасну сплату коштів на утримання дитини. Особливо це стосується батьків, які позбавлені батьківських прав. Вони свої вимоги обґрунтовують тим, що дитина - це фізична особа, яка не досягла вісімнадцяти років, тому обов'язки по утриманню припиняються, коли дитина досягла повноліття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами сімейного права в останні роки займалися Ю. С. Червоний, І. В. Жилінкова, З. В. Ромовська, Т. В. Боднар, Л. В. Красницька та інші. Але це питання ніким до теперішнього часу не досліджувалось.

Метою цієї статті є обґрунтування точки зору, що батьки, які позбавлені батьківських прав, у відповідності до діючого законодавства України, повинні матеріально утримувати своїх дітей, які навчаються, до двадцяти трьох років.

Виклад основного матеріалу. Все частіше на практиці виникають питання щодо виконання батьками обов'язку з утримання повнолітньої дитини, яка продовжує навчання після здобуття нею повної загальної середньої освіти.

Статтею 199 СК України встановлено обов'язок батьків утримувати повнолітніх дочку, сина, які продовжують навчання. Якщо повнолітні дочка, син продовжують навчання і у зв'язку з цим потребують матеріальної допомоги, батьки зобов'язані утримувати їх до досягнення двадцяти трьох років за умови, що вони можуть надавати матеріальну допомогу. У цю норму законодавець вклав дві обстави, які мають вирішальне значення для надання з боку батьків такого утримання:

1) якщо дитина продовжує навчання і у зв'язку з цим потребує матеріальної допомоги;

2) якщо батько може надавати таку допомогу.

Як правило, дитина продовжує навчання після досягнення нею 18-ти років, тобто після припинення правового статусу особи як дитини.

За міжнародним правом, зокрема, відповідно до ст. 1 Європейської конвенції про здійснення прав дітей дитиною є кожна людина, яка не досягла 18-ти років [3]. Цей юридичний параметр на сьогодні використовується в країнах Європи, щоб визначити, що означає «дитина».

За сімейним законодавством України правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття (ч. 1 ст. 6 СК України), за цивільним – фізична особа, яка досягла вісімнадцяти років є повнолітньою і має повну цивільну дієздатність (ст. 6 ЦК України).

СК України при визначенні обов'язків батьків щодо забезпечення дитини оперує такими поняттями, як утримання і виховання дитини, а у ч. 3 ст. 150 Кодексу – здобуття освіти. Причому йдеться про повну загальну середню освіту. Термін «утримання» деякі з батьків трактують спрощено – як забезпечення дитини їжею, водою, одягом. Однак, «утримання» включає також розваги, позашкільну і післяшкільну освіту тощо. Можливо це спрощення від того, що щодо дружини і чоловіка наше сімейне законодавство передбачає їх рівне право на фізичний та духовний розвиток, на здобуття освіти, прояв своїх здібностей, на створення умов для праці та відпочинку (ч. 1 ст. 52 СК України), а щодо дітей ось так безпосередньо сімейне законодавство таких прав не встановлює.

Але ж у ч. 3 ст. 150 СК України вказано, що батьки зобов'язані готувати дитину до самостійного життя. А як відомо, підготовку дитини до самостійного життя здійснюють не лише в сім'ї та школі, а й у закладах позашкільної, професійно-технічної та вищої освіти.

Останнім часом виникають випадки оскарження особами, які позбавлені батьківських прав, вимог щодо сплати ними додаткових витрат на дитину, яка навчається. Свої заперечення вони обґрунтовують тим, що відповідно до ч. 1 ст. 6 СК України правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття, а ч. 2 ст. 166 Кодексу встановлює, що особа, позбавлена батьківських прав, не звільняється від обов'язку щодо утримання дитини.

Якщо зважати на такі заперечення, то очевидною є дискримінація батьків, не позбавлених батьківських прав, які сплачують аліменти на дитину до досягнення нею 23 років. Адже не тільки сплата аліментів, а й заборгованості по ним пов'язується із досягненням дитиною 23 років. Так, відповідно до ч. 4 ст. 194 СК України заборгованість за аліментами стягується незалежно від досягнення дитиною повноліття, а у випадку, передбаченому статтею 199 цього Кодексу, – до досягнення нею двадцяти трьох років.

З. В. Ромовська зазначає, що «досягнення дитиною повноліття чи двадцяти трьох років (стаття 199 СК) не припиняє стягнення заборгованості за аліментами. Однак грошові кошти, які надходять після цих термінів, змінюють свій правовий режим: це вже не аліменти, а компенсація тому з батьків, з яким проживає дитина, тих витрат на утримання дитини, які він поніс не лише за себе, а й за другого з батьків. Такий висновок має продовження: у разі смерті, наприклад, матері, з якою проживала дитина, її право вимоги до батька входить до складу спадщини і може перейти до дитини як спадкоємця. Таким чином, існує правовий механізм,

В. И. Труба, канд. юрид. наук, профессор, Заслуженный юрист Украины
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Декан экономико-правового факультета
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

ИСПОЛНЕНИЕ РОДИТЕЛЯМИ ОБЯЗАННОСТЕЙ ПО СОДЕРЖАНИЮ СОВЕРШЕННОЛЕТНЕГО РЕБЕНКА, КОТОРЫЙ ПРОДОЛЖАЕТ ОБУЧЕНИЕ

Резюме

Статья посвящена исполнению родителями обязанностей по содержанию ребенка, достигшего совершеннолетия, но при этом который продолжает учиться. Обосновывается, что родители, в том числе и те, которые лишены родительских прав, обязаны оказывать материальную помощь своим детям, если те учатся, до достижения ими двадцати трех лет.

Ключевые слова: семейное право, дети, алименты, право на содержание, обязанность родителей.

V. I. Truba, Candidate of Juridical Sciences, Professor
Honored Lawyer of Ukraine
Odessa I. I. Mechnikov National University
Dean of the Faculty of Economics and Law
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

PERFORMANCE BY PARENTS OF RESPONSIBILITIES FOR THE CONTENTS OF A PERFECT YEAR-CHILD THAT CONTINUES STUDY

Summary

The article is devoted to the fulfillment by parents of the duties of maintaining a child who has reached the age of majority, but continues to study. It is substantiated, that parents, including those who are deprived of parental rights, should provide material assistance to their children, if they study, before they reach the age of twenty-three.

Key words: family law, children, alimony, the right to maintenance, the duty of parents.